

USŁYSZEĆ ZIEMIĘ

USŁYSZEĆ ZIEMIĘ

Uniwersytet Śląski
Katowice
2015

Publikacja sfinansowana przez Uniwersytet Śląski w Katowicach
w ramach badań statutowych, projekt zespołowy.
© 2015 Copyright by Uniwersytet Śląski w Katowicach

Tytuł projektu: *Możliwości konstruowania nietradycyjnych instrumentów muzycznych
z wykorzystaniem technik ceramicznych.*

Kierownik projektu: Małgorzata Skaluba-Krentowicz

Dokumentacja fotograficzna: Hanna Gawlas, Jerzy Pustelnik, Małgorzata Skaluba-Krentowicz,
Katarzyna Handzlik, Krzysztof Marek Bąk, Anna Nazaruk, Elwira Florek, Mateusz Jachyma,
Aleksandra i Zbigniew Kwolek, Anna Tassinari

Redaktor serii *Sztuka i Dydaktyka*: Tadeusz Rus

Recenzent: Alojzy Kopoczek

Redakcja: Małgorzata Skaluba-Krentowicz

Realizacja nagrań, montaż i mastering: Krzysztof Gawlas

Opracowanie graficzne: Hanna Gawlas

Wydawca i Druk:

Oficyna Drukarsko-Wydawnicza AKANT S.C.
ul. Kraszewskiego 9, 43-400 Cieszyn

ISBN: 978-83-942613-6-8

Spis treści

Wstęp	7
Rozdział I dr hab. Małgorzata Skaluba-Krentowicz, Instytut Sztuki, Zakład Rzeźby	
Ceramiczne instrumentarium	8
Rozdział II dr hab. Ryszard Solik, Instytut Sztuki, Zakład Teorii Sztuki i Fotografii Artystycznej	
Synkretyzm i interferencja, czyli „Akademia Dźwięków Ziemi”	35
Rozdział III dr hab. Krzysztof Gawlas, Instytut Muzyki, Zakład Kompozycji i Teorii Muzyki	
Rite of the Earth	38
Rozdział IV dr Katarzyna Handzlik, Instytut Sztuki, Zakład Rzeźby	
Czwarty wymiar ceramiki	43
Rozdział V dr Karol Pyka, Instytut Muzyki, Zakład Dyrygowania i Wokalistyki	
Niezwykły świat dźwięków natury	45
Katalog Instrumentów	47
Zakończenie	146

Wstęp

Ceramika to tradycyjna technika tworzenia obiektów artystycznych i przedmiotów użytkowych od zarania dziejów. Jej historia w sposób bardzo wyraźny i naturalny daje możliwość poznania i kontaktowania się z innymi kulturami. Między innymi dlatego, kilka lat temu, w roku 2007 w Pracowni Ceramiki Zakładu Rzeźby Instytutu Sztuki Uniwersytetu Śląskiego zrodził się pomysł tworzenia ceramicznych instrumentów, których pierwowzory pochodzą z różnych kultur i z różnych stron świata. Inspiracją stała się lektura książki Barrego Halla *From mud to music* oraz zdeterminowanie zespołu ceramików poszukujących nowych przestrzeni w doświadczaniu sztuki. Odczuwając potrzebę podjęcia pozadydaktycznych zadań zamierzano skupić uwagę na niekonwencjonalnych cechach wypalanej gliny, na jej właściwościach akustycznych – na brzmieniu.

Książka, o której wspomniano, stała się drogowskazem, dodającym zespołowi odwagi w realizacji projektu, który dotyczył badania możliwości konstruowania nietradycyjnych instrumentów muzycznych z wykorzystaniem technik ceramicznych. Roboczy tytuł projektu brzmiał – *Akademia Dźwięków Ziemi*¹, ponieważ w trakcie pracy nad nim okazało się, iż dźwięki wydobywane z obiektów zbudowanych z gliny, czyli z ziemi bardzo przypominają naturalne odgłosy Ziemi. Zderzenie gradu lub deszczu z twardą powierzchnią dachu, głosy cykad na polu latem, uderzenie fal o brzeg, odgłosy burzy, to zjawiska dźwiękowe składające się z tysięcy osobnych dźwięków, to naturalne analogie, będące często inspiracją muzycznych struktur dla dawnych i współczesnych kompozytorów. Ta obserwacja skłoniła zespół do bardziej teoretycznego poznania tego zagadnienia. Okazało się, iż dźwięki Ziemi mają własną klasyfikację². Geofony to dźwięki przyrody nieożywionej, wywoływane przez wiatr, wodę, zjawiska geologiczne. Biofony to odgłosy przyrody ożywionej, odgłosy życia np. odgłosy zwierząt, a antrofony to dźwięki emitowane przez technologię, wytwarzane przez człowieka, to m.in. język, to także muzyka.

Małgorzata Skaluba-Krentowicz

---

¹ *Akademia Dźwięków Ziemi* to projekt zrealizowany w ramach badań statutowych w Instytucie Sztuki na Wydziale Artystycznym w Cieszyńskim Uniwersytecie Śląskim w Katowicach. Osoby uczestniczące w projekcie: Instytut Sztuki: dr hab. Małgorzata Skaluba-Krentowicz – kierownik projektu, dr Katarzyna Handzlik, mgr Krzysztof Wilde, Daniel Badura; Instytut Muzyki: dr hab. Krzysztof Gawlas, dr Karol Pyka.

² Taki podział dźwięków Ziemi zaproponował Berni Krauze – badacz i rejestrator 3500 godzin nagrań dźwięków natury od trzasku pękających lodowców po odgłosy dżungli nocą.

CD Rite of the Earth Krzysztof Gawlas

1. Introduction & Mantra	9:39
2. Carillon	5:28
3. Flute Song	5:08
4. Vaporous Spirits	3:18
5. Free Jungle	2:59
6. Bowls of Harmony	8:55
7. Drummers	5:27
8. Whales	7:00

czas całkowity: 48:11

CD Usłyszeć Ziemię Suplement dźwiękowy

1. Koncert podczas wernisażu wystawy w Zamku Sztuki	18:44	24. Misa dźwiękowa brązowa (grana smyczkiem)	0:37
2. Dzwony rurowe (pojedyncze dźwięki)	1:27	25. Duży bęben	1:08
3. Dzwony rurowe (razem)	1:03	26. Bęben djembe I	0:31
4. Jaltarang (improvizacja)	0:20	27. Bęben djembe II	0:33
5. Jaltarang (pojedyncze dźwięki – bez wody)	0:30	28. Bęben – tuba	0:31
6. Jaltarang (pojedyncze dźwięki – z wodą)	0:28	29. Rzeźba dźwiękowa Kalia	0:26
7. Male gongi	0:56	30. Bębny (improvizacja)	1:47
8. Rzeźba dźwiękowa MOAI	0:18	31. Flet poprzeczny II	1:42
9. Kalimba II biała	0:59	32. Flet poprzeczny III	1:33
10. Bęben wodny I	0:46	33. Flet poprzeczny I	2:08
11. Udu potrójne	0:43	34. Grzechotka – Słońce	0:14
12. Flet quena	1:34	35. Grzechotka – Półksiężyc	0:12
13. Okaryna altowa A-dur	0:38	36. Grzechotki różne	2:40
14. Okaryna tenorowa I D-dur	0:33	37. Udu – dzban	1:16
15. Okaryna tenorowa II C-dur (improvizacja)	0:50	38. Udu dwukomorowe II	1:41
16. Okaryna tenorowa II C-dur (pojedyncze dźwięki)	1:45	39. Udu dwukomorowe I	1:27
17. Okaryna barytonowa	1:35	40. Kuranty	0:32
18. Xun II	0:33	41. Liście	1:05
19. Xun I	1:00	42. Dzwonki	0:19
20. Didgeridoo	0:59	43. Różne udu jako instrument dęty	0:35
21. Zaklinacz deszczu II	0:45		
22. Gong	1:02		
23. Róg	0:48		

czas całkowity: 60:50